

I. Rynek pracy, bezrobocie

1.1. Analiza rynku pracy i bezrobocia

Stan bezrobotnych w Krakowie, zarejestrowanych w Rejonowym Biurze Pracy wynosił na koniec grudnia 1993 roku 23.293 osób, co oznacza 28-mio procentowy spadek w stosunku do stanu na koniec 1992 roku. Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtował się na poziomie 58%. Relacja bezrobotnych kobiet i mężczyzn utrzymuje się na względnie stałym poziomie od kilku lat. Stopa bezrobocia, tj. miernik określający udział bezrobotnych w ogólnej liczbie zawodowo czynnych, poza rolnictwem, wynosiła w 1993 roku 6,8 %, podczas gdy w 1992 roku kształtowała się na poziomie 9,4%. Spadek stopy bezrobocia o ok. 28% jest pozytywnym zjawiskiem na krakowskim rynku pracy.

Na koniec 1993 roku co 13 czynny zawodowo nie posiadał zatrudnienia. W ciągu 1993 roku zarejestrowano 29.412 nowych bezrobotnych. 16% stanowiły osoby zwolnione z przyczyn zakładów pracy. Około 37% bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku, podczas gdy w roku ubiegłym nie miało go aż 61%. 4% bezrobotnych posiadało status bezrobotnego od ponad 12 miesięcy.

W strukturze bezrobocia dominują osoby w wieku mobilnym tj. do 44 roku życia. Stanowią one około 89% ogółu zarejestrowanych. Osoby młode, w przedziale wiekowym od 15 do 24 lat stanowią ok. 34% bezrobotnych. Ich ilość w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się o ok. 30%.

Udział absolwentów różnego typu szkół w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy wynosił ok. 13% (w poprzednim roku ok. 25%). W wewnętrznej strukturze tej grupy bezrobotnych przeważają absolwenci szkół policealnych i średnich zawodowych (37%), zasadniczych zawodowych (28%) oraz liceów ogólnokształcących (22,4%). Udział absolwentów szkół wyższych jest niski i wynosi 12,9%.

Pomimo tych danych wskazują na pozytywne zjawisko na rynku bezrobotnych w aspekcie jego skutków psychologicznych i społecznych.

Wśród 23.293 bezrobotnych, 33% to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 28% z policealnym i średnim zawodowym, z podstawowym i niepełnym podstawowym 22%. Osoby z wykształceniem wyższym stanowią 8% ogółu bezrobotnych. Proporcje pomiędzy poszczególnymi grupami bezrobotnych reprezentującymi ten sam poziom wykształcenia pozostają od ubiegłego roku na zbliżonym poziomie.

Na koniec 1993 roku 8 zakładów sektora publicznego i 3 prywatnego zgłosiło zwolnienia grupowe odpowiednio 200 i 8 osób.

1.2 Oferty pracy

W 1993 roku Rejonowe Biuro Pracy dysponowało 13.634 ofertami dla bezrobotnych Krakowa, z tego około 77% na stanowiska robotnicze i 23% na stanowiska nierobotnicze.

Na 1 wolne miejsce średniomiesięcznie przypadało 20 bezrobotnym. Jednak nierzetelność i niewypłacalność pracodawców, oraz wycofywanie ofert pracy spowodowało, że ok. 88% straciło swoją aktualność. Analogicznie jak w latach poprzednich można było zauważyć duży przyrost zgłoszeń wolnych miejsc pracy w miesiącach letnich (o około 30-40% więcej) niż w okresie listopad - luty). Zjawisko to wiąże się z sezonowością niektórych prac, w szczególności w budownictwie rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym. Najczęściej poszukiwanymi pracownikami byli robotnicy budowlani, sprzedawcy, szwacze, krawcy, mechanicy, monterzy, ślusarze, elektromonterzy i kucharze. Osobom bez pracy posiadającym wykształcenie średnie lub wyższe proponowano głównie oferty dla techników

i inżynierów budownictwa, informatyków, ekonomistów i farmaceutów, sekretarek oraz pracowników administracyjno-biurowych często z dodatkowymi kwalifikacjami (znajomością języka obcego, umiejętnością obsługi komputera).

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że coraz więcej zgłaszanych ofert adresowanych jest do inwalidów. Wiąże się to z możliwością refundowania z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wynagrodzeń i kosztów związanych z utworzeniem dla osoby niepełnosprawnej miejsca pracy.

Tylko niecałe 18% wszystkich zgłoszonych ofert pochodziło z sektora publicznego, pozostałe 82% wolnych miejsc pracy zgłosiły w 1993 roku firmy z sektora prywatnego. Osoby, które znalazły pracodawcę chętnego do ich zatrudnienia na Zachodzie, przede wszystkim w Niemczech, mogły zalegalizować umowę o pracę za pośrednictwem Wojewódzkiego Biura Pracy.

Ogółem w 1993 roku z województwa krakowskiego do pracy za granicą wyjechało 897 bezrobotnych.

1.3 Fundusz pracy, aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Wydatki ogółem z Funduszu Pracy w 1993 roku wyniosły 256.118 mln zł. Największą pozycję stanowiły zasiłki dla bezrobotnych. Ich procentowy udział w wydatkach ogółem wynosił ok. 76,7% i od roku 1991 utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Na przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie przeznaczono 1,2% Funduszu Pracy, na pożyczki dla bezrobotnych 0,4%, na prace interwencyjne 2,6%, na roboty publiczne 2,0%, na wynagrodzenia dla młodocianych oraz ekwiwalenty dla uczniów 11,9%. Na aktywne formy walki z bezrobociem skierowano większe aniżeli w latach ubiegłych środki z Funduszu Pracy. Pozwoliły one na zwiększenie pomocy udzielanej bezrobotnym w tym zakresie. W ciągu 1993 roku 625 osób skierowano do przyuczenia do zawodu, w tym 68% na szkolenia indywidualne i 32% na szkolenia grupowe. Do prac interwencyjnych skierowano 554, natomiast do robót publicznych 68 osób.

Scharakteryzowana uprzednio struktura bezrobotnych wymusza niejako kierunki działań aktywizujących krakowski rynek pracy, a mianowicie tworzenie miejsc pracy dla absolwentów, przekwalifikowania, podnoszenie kwalifikacji i ewentualnie prace interwencyjne.

1.4. Strategia rynku pracy

W roku 1993 kontynuowana była współpraca z Wielką Brytanią w zakresie organizacji służb zatrudnienia. W jej ramach opracowano strategię Rynku Pracy zawierającą strategiczny plan działania dla rynku pracy całego województwa krakowskiego. Wypełni on lukę na odcinku bieżącej oceny, wizji na przyszłość, jasno określonych priorytetów i celów, z którymi identyfikowałyby się większość partnerów na rynku pracy. Prace nad programem rozpoczęto we wrześniu 1992 a zakończono w maju 1993 roku. Opracowany raport "Strategia Rynku Pracy" zawiera m. innymi priorytety i cele, których osiągnięcie wpłynie na znaczną poprawę funkcjonowania rynku pracy.

Powodzenie Strategii zależy od jasnego określenia roli każdego z partnerów rynku pracy oraz woli podjęcia odpowiedzialności za realizację uzgodnionych działań. Do realizacji programu włączone winny być : Wojewódzki Urząd Pracy, Rejonowe Urzędy Pracy, pracodawcy, gminy, instytucje wspierania rozwoju gospodarczego, jednostki szkolące, związki zawodowe. Zadania gminy obejmują:

1. tworzenie programów, zarówno lokalnych jak i międzygminnych dla stymulowania tworzenia nowych miejsc pracy, promocji restrukturyzacji przedsiębiorstw, rozwijania lokalnej infrastruktury,
2. finansowanie programów rozwoju infrastruktury dla biznesu (częściowo poprzez roboty publiczne),
3. współpracę z rejonowymi radami zatrudnienia i urzędami pracy w tym zakresie,
4. promowanie i wspieranie lokalnych i regionalnych inicjatyw gospodarczych. Zbudowanie Strategii jest początkiem drogi do osiągnięcia zawartych w niej celów. Następnym etapem jest wprowadzenie jej w życie. Kolejnym więc krokiem będą uzgodnienia działań ze wszystkimi wymienionymi partnerami. Winny one być przełożone na odpowiednie plany operacyjne, programy, harmonogramy oraz preliminarze finansowe na poziomie każdej instytucji.

Zarejestrowani bezrobotni wg stanowisk i płci

Wyszczególnienie		Liczba zarejestrowanych bezrobotnych stan na koniec 1993 roku	
		Razem:	w tym: kobiety
Ogółem osoby:		23.293	13.421
Stanowiska:	robotnicze	10.885	5.413
	nierobotnicze	7.752	5.211
Osoby dotychczas niepracujące		4.656	2.797
Osoby nie zarejestrowane posiadające prawa do zasiłku		8.492	4.905

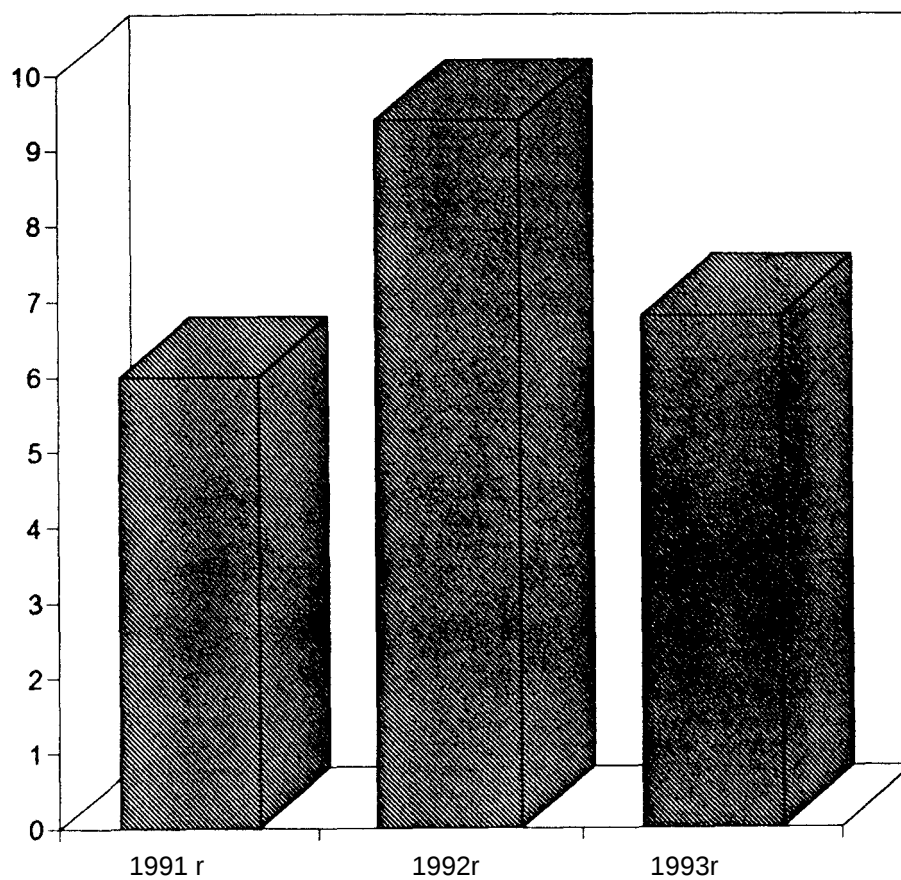
Zarejestrowani bezrobotni według wieku

Wyszczególnienie Podziały wiekowe (w latach)	Ogółem:	w tym: kobiety
15 - 17	8	1
18 - 24	7.856	4.457
25 - 34	6.524	4.097
35 - 44	6.238	3.771
45 - 54	2.284	1.024
55 i więcej	383	71

Zarejestrowani bezrobotni wg wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem:	w tym: kobiety
Wyższe	1.776	1.107
Policealne i średnie zawodowe	6.363	4.064
Średnie ogólnokształcące	2.568	2.101
Zasadnicze zawodowe	7.506	3.468
Podstawowe i niepełne zawodowe	5.080	2.681

STOPA BEZROBOCIA * W LATACH 1991-93 W MIEŚCIE KRAKOWIE

* stosunek zarejestrowanych bezrobotnych do czynnych zawodowo

2. Opieka społeczna.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, zarówno własne gminy, jak również zadania administracji rządowej zlecone gminie.

Realizując zadania własne Gminy udzielono pomocy 27.576 osobom na łączną kwotę 81.550 mln zł. Rodzaj, forma i wielkość świadczenia uwarunkowany był okolicznościami uzasadniającymi udzielenie pomocy.

1027 osobom udzielono schronienia. Z posiłków skorzystały 8793 osoby. Usługami opiekuńczymi objęto 1935 osób. Z tytułu zdarzeń losowych świadczenia otrzymało 8 osób, natomiast z tytułu pogrzebu 122 osoby. Ze świadczeń leczniczych skorzystało 516 osób. Zasiłki celowe /zasiłki pieniężne na żywność, zakup opału, opłaty mieszkaniowe, dofinansowanie do kosztów wyjazdów kolonijnych itp./ przyznano 29.982 osobom. Pomocy rzeczowej /np. opał w naturze, talony żywnościowe, remont mieszkania, bielizna pościelowa/ udzielono 8.793 osobom, natomiast pomoc rzeczową w postaci ubrań przyznano 6.761 osobom.

Pożyczkę na ekonomiczne usamodzielnienie otrzymały 2 osoby. Realizując zadania zlecone Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił pomocy 16.749 osobom na łączną kwotę 66.184,5 mln zł. W jej ramach przyznano 1918 osobom zasiłki stałe, 887 osobom dodatki do zasiłków stałych, 8.986 osobom zasiłki okresowe /w tym z powodu bezrobocia/, 156 samotnym kobietom zasiłki pieniężne, 613 osobom zasiłki na leki, 406 osobom bilety kredytowe. Różnymi formami pomocy objęto 24.934 rodziny.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej występował również do Sądu w sprawach alimentacyjnych, opiekuńczych o ubezwłasnowolnienie. Występował również z wnioskami o umieszczenie w domach opieki społecznej, ustalenie grupy inwalidzkiej. W ramach zapobiegania patologiom życia społecznego wśród młodzieży, zorganizowano lub sfinansowano wypoczynek letni i śródroczny dla młodzieży szkolnej. Z tej formy pomocy skorzystało 3701 dzieci. W tym zakresie MOPS współpracował z takimi organizacjami jak TPD, PCK, Salezjański Ruch Troski o Młodzież.

Udzielono pomocy materialnej uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Pomoc obejmowała zasiłki na wyprawki szkolne /dla 5802 dzieci/ oraz zasiłki na obiady w szkole /dla 6.208 dzieci/.

Rozszerzono krąg osób korzystających z pomocy społecznej, poprzez dotarcie do nowych środowisk społecznych kwalifikujących się do udzielania pomocy finansowej.

W marcu 1993 r. zawarto porozumienie między Wojewódzkim Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Pełnomocnikiem Wojewody d/s Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zapobiegania Narkomanii. Został utworzony Ośrodek Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej dla Dzieci i Rodzin.

3. Zdrowie

Na terenie Krakowa funkcjonuje 17 szpitali ogólnych, klinicznych i resortowych (bez szpitala im. Rydygiera, który został częściowo otwarty 3.01.94r) oraz 4 oddziały szpitalne przy Krakowskim Pogotowiu Ratunkowym, Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym DSS i Przemysłowym Zespole Opieki Zdrowotnej. Krakowskie szpitale i oddziały szpitalne dysponują 8.342 łózkami (nie licząc łóżek w szpitalu MON, MSW), co oznacza, że na 1 łóżko przypada 89 mieszkańców Krakowa. Ponadto ludność Krakowa mogła korzystać z usług otwartych placówek służby zdrowia tj. 56 przychodni rejonowych, 23 przychodni specjalistycznych, 54 przychodni przemysłowych, 4 spółdzielni lekarskich, 5 spółdzielni dentystycznych, 18 przychodni rehabilitacyjnych oraz przychodni przy Izbie Rzemieślniczej. Na jedną przychodnię rejonową przypadało średnio ok.13.300 mieszkańców, natomiast na przychodnię specjalistyczną ok. 32.400 mieszkańców.

3.1. Izba Wyrzeźwień

Krakowska Izba Wyrzeźwień w 1993 roku była jednostką somofinansującą. Uzyskane wpływy finansowe pokryły wydatki związane z działalnością Izby. Zaistniała jednak konieczność zapłacenia zobowiązań podatkowych z budżetu miasta. W 1993 roku Krakowska Izba Wyrzeźwień przyjęła 16.884 osoby. Odmówiła natomiast przyjęcia 268 osobom, z uwagi na poziom alkoholu nie kwalifikujący do zatrzymania (poniżej 0,5 promila), 156 osób skierowano do szpitali. Wyplacalność zatrzymanych osób kształtowała się w granicach od 38 do 40% ogółu zatrzymanych. W stosunku do osób które nie uregulowały należności za pobyt w Izbie Wyrzeźwień skierowano sprawy do komornika.

4. Zagrożenie przestępczością w mieście

W Krakowie w 1993 r. odnotowano popełnienie 32.840 przestępstw, tj. o 14 % więcej niż w roku poprzednim, co oznacza, że co 15 minut w mieście dokonywane jest przestępstwo. Dominują przestępstwa kryminalne - było ich 28.364 tj. o 16,9 % więcej niż w 1992 r. Przestępstw o charakterze gospodarczym popełniono 2.644. Gwałtownie wzrasta przestępczość wymierzona przeciw życiu i zdrowiu człowieka, oraz częściej przestępcy używają broni i innych niebezpiecznych narzędzi.

I tak w porównaniu z 1992 r. liczba zabójstw wzrosła o 22,2 %, rozbojów o 27,2 %, więcej było też kradzieży z włamaniem na szkodę osób prywatnych i aż o 90,7 % więcej fałszerstw. Dotyczy to przede wszystkim podrobienia banknotów. Tylko w nielicznych kategoriach spadła przestępczość np. kradzieże na szkodę jednostek społecznych. Pomimo tak dużego wzrostu przestępczości podstawowe wskaźniki wykrywalności tylko nieznacznie się pogorszyły. Wykrywalność ogólna zmniejszyła się zaledwie o 0,9 % tj. do poziomu 44,1 %, a fałszerstw aż o 17,5 %. Śledztwa i dochodzenia toczyły się przeciwko 8.368 podejrzanym, którym udowodniono 14.549 przestępstw. Jednym z najbardziej pospolitych przestępstw stały się kradzieże samochodów. W 1993 r. Krakowska Policja zakończyła sukcesem duże śledztwo w sprawie handlu kradzionymi samochodami, w wyniku którego zarzuty postawiono 19 osobom, którym udowodniono 351 przestępstw. Odzyskano 37 zachodnich samochodów o łącznej wartości ok. 4,5 mld zł.

Krakowska Policja zajmuje się również szeroko rozumianą profilaktyką kryminalną. Przeprowadzono 32 spotkania i wykłady z nauczycielami i młodzieżą oraz 6 spotkań z rodzicami uczniów ze szkół najbardziej zagrożonych.

W 1993 r. Krakowska Policja wszczęła 296 postępowań, w których wystąpiło aż 392 podejrzanym o przestępstwa gospodarcze.

W sumie zagarnięcie mienia, wyłudzenie oraz uszczuplenia celne i podatkowe wyniosły aż 500 mld zł i 70 tys. DM. Policjanci odzyskali towary będące przedmiotem działalności przestępczej o wartości ok. 15 mld zł. Częstym przestępstwem było sprowadzanie z zagranicy różnych towarów przez fikcyjne firmy, unikając w ten sposób płacenia należności celno-podatkowych. Innym rodzajem przestępstw gospodarczych były przestępstwa bankowe, nielegalna produkcja i sprzedaż pirackich kaset magnetofonowych i wideo. W 1993 r. w woj. krakowskim co czwarty ujawniony sprawca rozboju, co piąty sprawca kradzieży i co dziesiąty podejrzany o uszkodzenie ciała innej osoby nie ukończył 17 lat. Systematycznie też obniża się wiek dzieci wchodzących w konflikt z prawem.

W 1993 r. 113 sprawców nie ukończyło 13 roku życia. Wszystkich podejrzanych nieletnich było 429 a popełnili oni 916 czynów karalnych. W Policyjnej Izbie Dziecka przebywało 695 nieletnich, w tym 615 chłopców i 80 dziewcząt. Najwięcej było dzieci od 13 do 16 lat. Zdecydowana większość /420/ dzieci trafiło do Izby po popełnieniu czynu karalnego, pozostali z przyczyn opiekuńczych.

Najbardziej widoczną, umundurowaną częścią Policji są służby prewencji czyli patrole interwencyjne, dzielnicowi, dyżurni itp., którzy pełnią służbę patrolową na ulicach, interweniują w czasie bójek, pierwsi przybywają na miejsce zdarzenia itp. Wobec znacznego wzrostu przestępczości konieczne stają się zradyzalizowanie metod wykrywania, przy jednoczesnym uproszczeniu wymogów formalnych w prowadzeniu śledztw i dochodzeń.

W 1993 r. policjanci tych służb interweniowali w województwie krakowskim średnio 179 razy na dobę, z tego 80 % interwencji miało miejsce w centrum Krakowa i na jego osiedlach mieszkaniowych.

Tylko niewielka ilość przestępstw jest wcześniej starannie zaplanowana. Zwykle

przestępstwa dokonywane są wtedy gdy nadarzy się okazja, może to być np. niedomknięte okno, źle zabezpieczony samochód czy zaproszenie przygodnie poznanej osoby do domu. Informowanie o stanie faktycznego zagrożenia i propagowanie metod skutecznej ochrony przed przestępstwami należy do głównych zadań prewencji kryminalnej.

W 1993 r. powstały zespoły d/s prewencji kryminalnej. Zespoły zajmują się między innymi analizowaniem zagrożenia przestępczością kryminalną, opracowywaniem i realizowaniem programów działań prewencyjnych, badaniem stanu wiedzy ludności w zakresie ochrony życia, zdrowia i mienia.

Zespoły przygotowują i rozpowszechniają materiały instruktażowe o sposobach unikania lub zmniejszania do minimum skutków działań przestępczych. Mają one także sugerować formy samoobrony społecznej przy udziale lokalnych władz i samorządów mieszkańców. Pod koniec 1993 r. na podstawie badań i policyjnej praktyki zostały wydane trzy poradniki z radami i przestrogami.

Znajdują się w nich informacje jak ustrzec się kradzieży kieszonkowej, jak uniknąć ulicznej napaści, rozbój oraz jak zabezpieczyć mieszkanie przed włamaniem. Poradniki rozpowszechnione są bezpłatnie na terenie miasta, głównie wśród wychowawców, nauczycieli i rodziców. Planowana jest również tzw. wczesna profilaktyka, polegająca na stworzeniu systemu uświadamiania najmłodszym dzieciom w wieku od 5-8 lat zagrożeń, z jakimi mogą się spotkać zwłaszcza gdy są pozostawione bez opieki dorosłych.

Zadaniem tej metody będzie wpojenie dzieciom ogólnych zasad unikania sytuacji, w których mogą stać się ofiarami przestępstwa. Policja zamierza także zorganizować specjalne kursy samoobrony dla kobiet, na których będzie odbywała się nauka obrony przed fizyczną napadą oraz odpowiednich zachowań w sytuacjach zagrożenia.

5. Bezpieczeństwo na drogach

Mimo wzrostu liczby pojazdów, liczba wypadków w 1993 roku spadła. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano zmniejszenie ilości wypadków o ok. 9%. Liczba rannych zmniejszyła się o ok. 13%, natomiast spadek ofiar śmiertelnych wynosił ok. 11%. Równocześnie odnotowano wzrost ilości kolizji o ok. 9%.

Najwięcej wypadków, bo aż 67,6% spowodowali kierowcy, zaś piesi 29,02%. Najczęstszymi przyczynami wypadków było nieprzystosowanie prędkości pojazdu do warunków drogowych, a w przypadku wypadków spowodowanych przez pieszych dominowało nieostrożne wejście na jezdnię. Najbardziej niebezpiecznymi miesiącami na krakowskich drogach były: maj, wrzesień i październik a najspokojniejszymi: luty i marzec. Krytyczne dni w Krakowie to piątek i poniedziałek, natomiast na szosach poza miastem: piątek, sobota i niedziela. Najgorsza sytuacja na drogach jest w godzinach 15.⁰⁰-19.⁰⁰ oraz 12.⁰⁰-14.⁰⁰. Ponad połowa wypadków w województwie krakowskim miała miejsce na terenie miasta Krakowa. Najniebezpieczniejszą dzielnicą Krakowa jest Podgórze, gdzie zdarzyło się aż ok. 1/3 wypadków.

Poważnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa na drogach są nietrzeźwi kierowcy. W ciągu 1993 roku w województwie krakowskim zatrzymano blisko 6.000 nietrzeźwych kierowców.

Nowym aspektem bezpiecznej jazdy na drogach jest aspekt ekologiczny. Krakowska Policja Drogowa, jako pierwsza w kraju, podjęła działania w tym kierunku. Prowadzona była między innymi akcja /tzw. "czwartki ekologiczne/" kontroli pojazdów przy pomocy analizatora spalin. Wyeliminowano w ten sposób ponad 1000 pojazdów zanieczyszczających środowisko. Prowadzono również nadzór i kontrolę przewozu materiałów toksycznych lub w inny sposób niebezpiecznych dla środowiska. W celu poprawy bezpieczeństwa na drogach policja drogowa podejmowała również działania profilaktyczne. Szczególną uwagę zwrócono na pracę z dziećmi, które niestety są bardzo częstymi uczestnikami i ofiarami wypadków. Podjęty został I etap eksperymentu dotyczący poprawy bezpieczeństwa dzieci szkół położonych wzdłuż trasy E-40. Wszystkim dzieciom rozdano elementy odbłaskowe, a szkoły wyposażono w zestawy podręczników do nauki "wychowania komunikacyjnego". Ogromną rzeszę dzieci objęto szkoleniami i egzaminami na kartę rowerową i motorowerową. W wyniku współpracy z organizacjami harcerskimi powołano nowe zastępy Harcerskiej Służby Ruchu Drogowego.